

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ

У статті з'ясовано місце та роль індивідуальної роботи майбутніх землепорядників у процесі їх професійної підготовки. Обґрунтовано зміст та структуру основних професійних функцій землепорядника; визначено можливість використання індивідуальної роботи у процесі формування професійних знань, вмінь та навичок майбутніх землепорядників. Проаналізовано співвідношення між індивідуальною та самостійною роботою студентів у процесі вивчення спеціальних дисциплін.

Ключові слова: індивідуальне завдання, індивідуальна робота, самостійна робота, професійна підготовка, землепорядники.

В статті определено место и роль индивидуальной работы будущих землеустроителей в процессе их профессиональной подготовки. Обосновано содержание и структура основных профессиональных функций землеустроителя; определены возможности использования индивидуальной работы в процессе формирования профессиональных знаний, умений и навыков будущих землеустроителей. Проанализировано соотношение между индивидуальной и самостоятельной работой студентов в процессе изучения специальных дисциплин.

Ключевые слова: индивидуальное задание, индивидуальная работа, самостоятельная работа, профессиональная подготовка, землеустроители.

Актуальність та стан розробки проблеми. Підготовка землепорядників в Україні відбувається за кількома освітніми ступенями – молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра; основним напрямом підготовки є «Геодезія, картографія та землепорядкування». Основні спеціальності, за якими здійснюється професійна підготовка землепорядників: «Геодезія»; «Інженерна геодезія»; «Астрономегеодезія»; «Фотограмметрія»; «Супутникова геодезія»; «Морська геодезія»; «Маркшейдерія»; «Землепорядкування та кадастр» [1].

Підготовка землепорядників в Україні стала предметом вивчення у наукових працях О. Данкеєвої [2], Т. Кристопчук [3], О. Лозового [4], М. Ступеня [5], А. Третьяка [6] та ін.

Питання індивідуалізації навчального процесу у професійній підготовці фахівців розкриваються у науковому доробку К.

Гуревича [7], Ю. Кулюткіна, Г. Сухобської [8], А. Кірсанова [9], Є. Рабунського [10] та ін.

Мета статті полягає у з'ясуванні значення індивідуальної роботи для професійної підготовки майбутніх землепорядників.

Виклад основного матеріалу. Перспективи професії землепорядника пов'язані в Україні з необхідністю ефективного використання земель та їх охороною, з одного боку, та з входженням України в європейський нормативно-правовий простір – з іншого. Означені перспективи детермінуються також провідною професійною місією фахівця в галузі землепорядкування. До основних функцій землепорядника можна віднести діагностичну, організаційну, контрольну, проектувальну, правову та інші. Зміст означених функцій представлено нами в таблиці 1.

Таблиця 1

Зміст та структура основних професійних функцій землепорядника

Професійна функція	Її зміст та структура
Діагностично-дослідницька	Складання експлікації; Зйомка земельних ділянок; Велірування земельних наділів
Організаційна	Проведення заходів із землепорядкування; Забезпечення безпечного проведення землепорядних робіт; Прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду
Контролююча	Контроль за розпорядженням землями з боку територіальних громад; Контроль за природоохоронним станом земель
Проектувальна	Створення проектів міжгосподарського і внутрігосподарського землеустрою; Погодження проектів землеустрою з місцевою владою; Підготовка проектів звернення до місцевої влади щодо змін меж земельних ділянок між населеними пунктами

Питання педагогіки

Правова	Ведення земельно-облікової документації; Подання пропозицій до органів місцевої влади щодо дотримання землекористувачами та власниками земельних ділянок земельного та природоохоронного законодавства; Підготовка висновків з приводу надання або вилучення в установленому законом порядку земельних ділянок
---------	--

У зв'язку з виконанням землевпорядником окреслених вище функцій майбутній фахівець повинен засвоїти систему професійних знань, здобути професійні вміння і навички. На формування професійних ЗУНів значною мірою впливає рівень індивідуальної роботи у навчальному закладі, оскільки професійні знання, вміння й навички не можуть бути повною мірою сформовані під керівництвом викладача; студент має крок за кроком

розвивати власну здатність до самостійного засвоєння знань, до індивідуального процесу формування професійної компетентності.

Співвідношення професійних знань, умінь і навичок у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із землевпорядкування, та можливості індивідуальної роботи студентів у розвитку означених характеристик фахівця представлено нами у таблиці 2.

Таблиця 2

Професійні знання, вміння та навички майбутніх землевпорядників й можливості використання індивідуальної роботи у процесі професійної підготовки

Професійні знання майбутнього землевпорядника	Професійні вміння та навички майбутнього землевпорядника	Можливість використання ресурсу індивідуальної роботи в процесі формування знань, умінь та навичок
Основні напрямки розвитку землевпорядкування і землекористування, технологія проведення землевпорядних робіт	Вміння розробляти проекти землеустрою з урахуванням основ землевпорядкування й землекористування	Розробка й реалізація спеціальних індивідуальних завдань проектного характеру для закріплення теоретичних знань про сучасні технології землевпорядкування
Знання устрою геодезичних і аерофотографічних інструментів і приладів	Вміння користуватися професійними інструментами й обладнанням для здійснення землевпорядних робіт	Індивідуальна робота зі спеціальним обладнанням для здійснення землевпорядних робіт (в тому числі у вигляді спеціальних індивідуальних завдань практичного характеру під час виробничих практик)
Знання способів освоєння і поліпшення земель	Вміння здійснювати заходи з освоєння й поліпшення якості земельних ресурсів	Розробка індивідуальних стратегій освоєння й поліпшення якості земель в регіональному контексті
Знання системи протиерозійних заходів	Вміння використовувати протиерозійні технології у професійній діяльності	Вирішення індивідуальних завдань зі здійснення протиерозійних заходів
Знання законодавства про охорону природи та про землекористування	Вміння розробляти повний комплекс документації для відведення, трансформації, зміни статусу тощо земель та документів про землевпорядкування й природоохоронні об'єкти	Індивідуальні завдання з вивчення окремих законодавчих аспектів землевпорядкування та вирішення спеціальних задач законодавчого характеру як в аудиторній, так і в позааудиторній професійній підготовці
Знання сучасних інформаційних технологій та спеціальних комп'ютерних програм, які використовуються в землеустрої	Вміння використовувати у професійній діяльності спеціальні програмні продукти та стандартні комп'ютерні програми (Windows, Microsoft Word, Excel) для здійснення всього комплексу робіт із землевпорядкування	Вирішення комплексу квазіпрофесійних індивідуальних задач і завдань з використанням сучасних інформаційних технологій; розробка індивідуальних презентацій з окремих тем занять зі спеціальних дисциплін
Знання основних засад діловодства та правил ділового етикету	Вміння готувати відповідну документацію та навички дотримуватися правил ділових комунікацій у професійній діяльності	Вирішення індивідуально підготовлених завдань і задач на підготовку відповідної документації із землевпорядкування; вирішення задач з ділового етикету

Питання педагогіки

Індивідуальна робота тісно пов'язана з категорією індивідуалізації; проте відзначимо, що індивідуалізація є процесуальною характеристикою професійної підготовки майбутніх фахівців, натомість індивідуальна робота – формою роботи, притаманною вищому навчальному закладу, який здійснює підготовку фахівців для певної галузі виробництва. Відтак, організація індивідуальної роботи – це форма організації навчального процесу у ВНЗ, яка передбачає наповнення змісту, форм і методів навчального процесу індивідуалізацією діяльності студентів. Зауважимо також, що самостійна робота і індивідуальна робота категоріально набагато більше пов'язані між собою, ніж самостійна робота й індивідуалізація, – з тієї

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

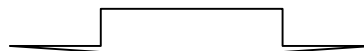
- 1) Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- 2) Вивчення окремих тем, передбачених для самостійного опрацювання в НМК навчальної дисципліни;
- 3) Поглиблене вивчення наукової літератури та пошук додаткової інформації з окремих тем;
- 4) Підготовка до виступу на практичних заняттях та поглиблена підготовка до лабораторних занять;
- 5) Підготовка до іспитів;
- 6) Опрацювання наукових публікацій для здійснення їх огляду на занятті чи при написанні курсових (дипломних) робіт;
- 7) Переклад наукових джерел іноземними мовами;
- 8) Підготовка інструктивно-методичних матеріалів для занять

причини, що і самостійна, й індивідуальна робота є частковими формами організації навчального процесу у вищій школі. Проте зазначимо, що самостійна робота – суттєво більш широке поняття, оскільки самостійна робота студентів може здійснюватися як у формі індивідуальної роботи, так і в інших формах – наприклад, групової самостійної діяльності.

На здійснення індивідуальної і самостійної роботи нині у вищому навчальному закладі відводиться до 50% загального навчального часу. Такі вимоги відповідають загальноєвропейським нормам професійної підготовки фахівців у ВНЗ.

Співвідношення індивідуальної і самостійної роботи, яке має категоріальний зміст, представлено нами на рис.1.

САМОСТІЙНА РОБОТА

- 1) Виконання розрахунково-аналітичних робіт, курсових та дипломних робіт;
- 2) Дослідження практичних виробничих ситуацій;
- 3) Підготовка реферативних робіт з елементами наукового дослідження;
- 4) Підготовка презентацій з окремих тем;
- 5) Здійснення власних наукових досліджень для участі в студентських олімпіадах;
- 6) Складання і розв'язування задач і завдань на виробничу тематику;
- 7) Розробка моделей виробничих процесів;
- 8) Анотування опрацьованої додаткової літератури до занять;
- 9) Виконання в індивідуальному порядку вправ різного рівня складності;
- 10) Збір додаткової інформації із вітчизняних і зарубіжних джерел

Рис.1. Зміст та співвідношення індивідуальної та самостійної роботи у професійній підготовці майбутніх фахівців [за:11, с.376]

Організація індивідуальної роботи у ВНЗ ґрунтується на провідних положеннях Болонського процесу, за яким передбачається використання потенціалу самоорганізації діяльності, самоосвіти, самостійної навчальної діяльності студентів у процесі професійної підготовки. Індивідуальну роботу, за Ю. Бабанським [12], можна окреслити і як форму, і як вид, і як метод навчання. Організація індивідуальної роботи як наукова категорія – це процес розробки, реалізації і контролю за виконанням індивідуальної роботи майбутніх землевпорядників, яка передбачає

виконання навчально-пошукових, навчально-пізнавальних, навчально-творчих завдань студентами індивідуально – із залученням чи без участі викладачів навчальних закладів.

Однією з провідних *форм організації індивідуальної роботи студентів* є виконання ними індивідуальних завдань. Вони мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці (розрахунково-графічні, розрахункові, аналітичні, контрольні роботи, у т.ч. –

курсів роботи чи проекти). Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом. У тих випадках, коли завдання мають комплексний характер, до їх виконання можуть залучатися кілька студентів, у тому числі студенти, які навчаються на різних факультетах і спеціальностях.

Різновидом індивідуальних занять є *індивідуальні навчально-дослідні завдання*, які відповідають інноваційним технологіям навчання; це вид позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання у ВНЗ виконуються з нормативних дисциплін всіх циклів навчального плану і є складовою структурною частиною навчальної дисципліни. Мета індивідуального навчально-дослідного завдання – самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи. Зміст індивідуального навчально-дослідного завдання – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Структура індивідуального навчально-дослідного завдання (орієнтовна):

- вступ — зазначається тема, мета та завдання роботи та основні її положення;
- теоретичне обґрунтування – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;
- методи (при виконанні практичних, розрахункових, моделюючих робіт) – вказуються і коротко характеризуються методи роботи;
- основні результати роботи та їх обговорення – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки,

моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо;

- висновки;
- список використаної літератури;
- додатки (за необхідності).

Види індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- конспект із теми (модуля) за заданим планом або планом, який студент розробив самостійно (як виняток, для студентів денної форми навчання з невеликих за обсягом навчальних курсів та для студентів заочної форми навчання);

- реферат з теми (модуля) або вузької проблематики (як виняток, для студентів денної форми навчання з коротких навчальних курсів та для студентів заочної форми навчання);

- розв'язування та складання розрахункових або практичних (наприклад, ситуативних) задач різного рівня з теми (модуля) або курсу;

- розроблення теоретичних або прикладних (діючих) функціональних моделей явищ, процесів, конструкцій тощо;

- комплексний опис будови, властивостей, функцій, явищ, об'єктів, конструкцій тощо;

- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис тощо;

- розробка тематики та поурочних планів навчальних курсів та конспектів уроків;

- розробка навчальних та діагностичних тестових завдань із навчальних курсів [за 13].

Організація індивідуальної роботи студентів передбачає стійку ефективну суб'єкт-суб'єктну взаємодію викладача і студента, які повноправно організують означений вид діяльності як рівноправні партнери, як це подано на рис. 2.

Організація індивідуальної роботи передбачає чітку диференціацію цього процесу [14], а тому здійснюється в кілька етапів, серед яких:

1. Підготовчий етап, який реалізується студентами I-II курсів. Метою цього етапу є переважно поглиблене вивчення студентами спеціальних дисциплін. При цьому студенти вчаться працювати з науковими джерелами, здійснювати спостереження за виробничими

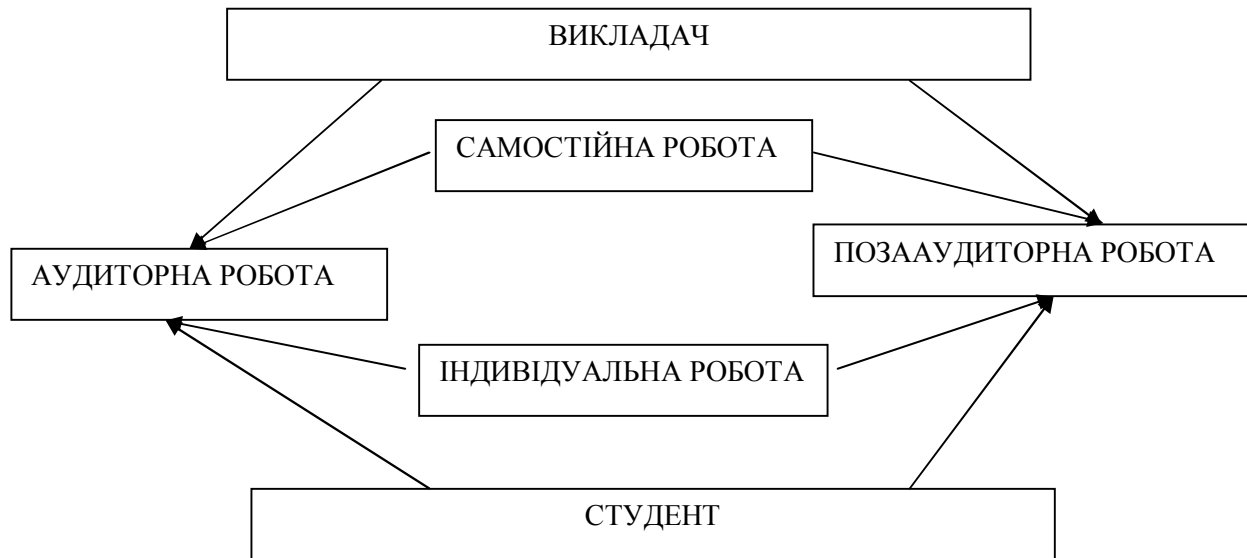
Питання педагогіки

процесами, самостійно вирішують задачі та завдання, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю.

2. Дослідний етап – відноситься до студентів третього курсу. Його зміст передбачає вивчення студентами окремих тем індивідуально, з метою розв'язання навчально-дослідних завдань з проблем

землевпорядкування та землеустрою.

3. Творчий етап, який реалізується на випускних курсах. При цьому студенти виконують індивідуальні творчі завдання виробничого характеру, пов'язані з вирішенням комплексного завдання у сфері землеустрою.

Рис. 2. Індивідуальна робота студентів у суб'єкт-суб'єктній структурі взаємин у навчальному процесі ВНЗ

Таким чином, в основі розуміння поняття індивідуальної роботи студентів лежить усвідомлення системи завдань, які виконуються студентами самостійно або під керівництвом викладача з використанням різноманітних засобів і прийомів розумової діяльності, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей особистості, її мотивації на загальне і професійне становлення. Зміст і наповнення індивідуальної роботи студентів від курсу до курсу дещо змінюються. Так, вже на першому курсі студенти виявляють зацікавлення способами отримання нової інформації професійного характеру, тому індивідуальні завдання мають бути спрямовані саме на зазначені процеси з використанням накопиченого вітагенного досвіду студентів, який має професійне забарвлення [15, с.33]. При цьому варто враховувати, що навчальна поведінка студента-першокурсника характеризується високим рівнем конформізму, оскільки існує потреба в залученні вчорашнього учня довузівської системи навчання.

На другому-четвертому курсах відбувається інтенсивна навчально-наукова робота студентів, при чому сегмент індивідуальної роботи зростає з року на рік. П'ятий курс формує чіткі установки на

майбутню самоосвітню діяльність, тому виконання індивідуальних завдань стає дедалі більш вмотивованим. Студенти відходять від колективних форм навчальної діяльності і дедалі більше входять в простір індивідуальної діяльності з набуття знань, умінь та навичок професійної діяльності [16]. Особливими формами індивідуальної роботи майбутніх землевпорядників є їхні виробничі і навчальні практики, предметні олімпіади зі спеціальних дисциплін, курсові та дипломні роботи, студентські наукові гуртки, проектна діяльність у професійній сфері тощо.

Висновок. Індивідуальна робота та індивідуальні завдання в процесі вивчення майбутніми землевпорядниками спеціальних дисциплін відіграють важливу роль у формуванні професійних знань, умінь та навичок майбутніх фахівців із землеустрою. Доцільна організація індивідуальної роботи сприяє закріпленню фахових знань та розвитку вмінь реалізувати означені знання в практиці професійної діяльності. *Перспективи подальших досліджень* вбачаємо у розробці спеціальної методики індивідуальної роботи майбутніх землевпорядників у процесі вивчення ними спеціальних дисциплін.

Література

1. Про затвердження змін до Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями: Наказ МОН України від 21 березня 2007 р. № 225 // Офіц. вісн. Укр. – 2007. – № 24. – Ст. 1001.
2. Данкєса О. Є. Формування професійної компетентності майбутніх землепорядників у процесі вивчення фахових дисциплін / О. Є. Данкєса : автореф. дис.... пед. н. : 13.00.04. – К., 2013. – 20 с.
3. Кристопчук Т. Є. Педагогічні умови застосування інформаційних технологій у професійній підготовці землепорядників в аграрному коледжі / Т. Є. Кристопчук : дис.... канд. пед. н. : 13.00.04. – К., 2008. – 302 с.
4. Лозовий О. Про стандарти і навчальні плани підготовки бакалаврів із землеустрою і земельного кадастру / О. Лозовий // Землепорядний вісник. – 2009. – № 9. – С. 43-45.
5. Ступень М. Г. Проблемні питання сучасної землепорядної освіти в Україні / М.Г. Ступень, Т. О. Євсюков, А. Г. Мартин // Наука і методика : зб. наук.-метод. пр. / Наук.-метод. центр аграрної освіти ; (гол. ред.) Т. Д. Іщенко. – К. : Аграрна освіта, 2007. – Вип. 11. – С. 95-101.
6. Третьяк А. М. Наукові проблеми розробки навчальних програм із землеустрою / А.М. Третьяк, В. М. Кривов, А. В. Тарнапольський, Р. А. Третьяк // Землепорядкування. – 2011. – № 3. – С. 67-80.
7. Гуревич К.М. Индивидуально-психологические особенности школьников / К. М. Гуревич. – М.: Знание, 1988. – 80 с.
8. Кулюткин Ю.Н. Индивидуальные различия в мыслительной деятельности взрослых учащихся / Кулюткин Ю.Н., Сухобская Г. С. – М.: Педагогика, 1971. – 110 с.
9. Кирсанов А. А. Индивидуализация учебной деятельности / А. А. Кирсанов // Советская педагогика. – 1985. – № 9. – С. 48-51.
10. Рабунский Е. С. Индивидуальный подход в процессе обучения школьников (На основе анализа их самостоятельной учебной деятельности) / Е. С. Рабунский. – М.: Педагогика, 1975. – 182 с.
11. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Вища школа, 2006. – 442 с.
12. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса / Ю. К. Бабанский : монография. – М. : Наука, 1982. – 216 с.
13. Положення про виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань студентами Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. – Мелітополь: МДПУ, 2001. – 12 с.
14. Демченко О.С. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О.С. Демченко // Рідна школа. – 2000. - № 5. – С.68-70.
15. Глазкова І. Я. Стратегії подолання бар'єрів навчальної діяльності / І. Я. Глазкова // Наукова скарбниця освіти Донеччини : науково-методичний журнал. – 2011. - №2. – С.89-93.
16. Данкєса О. Є. Формування професійної компетентності майбутніх землепорядників як психолого-педагогічна проблема / О. Є. Данкєса // Освіта на Луганщині. – Луганськ : Луган. обл. ін-т післядипломної пед. освіти, 2012. – № 1(36). – С. 103-106.

Kocherygin L., Ph.D. student, the department

INDIVIDUAL WORK AND ITS ROLE IN THE TRAINING OF FUTURE LAND SURVEYORS

The role and place of future individual surveyors during their training are determined in the article. The content and structure of the main functions of professional land surveyor are founded; opportunities for the use of individual work in the formation of professional knowledge and skills of future land surveyors are determined. The relationship between the individual and independent work of students in the study of special subjects is analyzed. The implementation of individual and independent work now in higher education will be limited to 50% of total training time. These requirements are correspond to European standards of professional training in universities.

One of the leading forms of organization of individual work of students is the individual tasks. They have to deepen, generalize and consolidate the knowledge that students receive in the course of training, and to implicate this knowledge in practice (settlement-graphic, design, analysis, test papers, including – coursework or projects). Students perform individual tasks independently under the guidance of teachers. As a rule, individual tasks are performed separately by each student. In cases when the problems are complex, several students may be involved in their implementation, including students who are studying at different departments and specialties. Organization of individual work in high school is based on the leading positions of the Bologna process, which provides the use of the potential for self-activity, self-education, self-learning activities of students during training.

Key words: individual task, individual work, self-study, training, land surveyors.